ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ԳԱՆՄԱՆԸ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան Վեցամսեայ
Կ. Պոլսոյ համար 6 մէճիտ 3 մէճ.
Գաւառաց » 7 » 3 1/2 »

10 փարա

ՕՐԱԳԻՐ

10 փարա

ԳԱՆՄԱՆԸ
ՀԱՅՐԵՆԻՔ ի վերարեալ՝ որ եւ ի Համակ եւ զուսիլաեւ պիտի է ուղղել ՀՈՒ Ռեմրեն-խէրաքիր Կ. Պոլիս Գիտցիր Ալի Հատուտի բիւ 20 Ջիվանլիկեան տպարան։

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Direction du journal arménien
HAIRENIK. CONSTANTINOPLE
20—Bab-Aly djaddési—20

Gérant-Responsable
M. MELIKIAN

ՏԱՄՆԵՄՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹՒ 2196 ԵՐԵՔՇԱԲԹ 3 ՅՈՒՆԻՍԻ 1887 (Ն.Տ.) 15 ՅՈՒՆԻՍԻ

Ա.ԶԳԱՅԻՆ

ՅՈՒՇԵՆԻՔ ԲԻՒԹԱՆԱԿԱՆ

ԹԱՆԿԱԳԻՒՆ ՈՒԽՏԱՊԱՐԻՆ ՅՈՒԹԻՒՆ

Շարաթ առաւ «Շարգիլէ»ի (թիւ 479) մէջ կարուի ձեռագրով և Յակոբայ ձայնիւ գրուած հետաքրքրական յօդուած մը տեսանելացաւ, երեք տարի Ս. Երուսաղեմայ էջն ու հացը ուտող վարդապետի մը ստորագրեալ։

Երուսաղէմ՝ աշխարհի մայրաքաղաքն է։ Ասուած քաղաքն է, կըսէ, Ս. Գիրքը։

Ցանուն Ս. Երուսաղէմայ՝ մինչեւ իսկ երգարանները, մեզի կը համարուին, որ մեզ ալ այդ տեղւոյն մէջ նախիին միաբան եղողի մը՝ յանուն Ս. Երուսաղեմայ։ ՍՈՒՏ հրատարակութիւն ընեն։

Ուստի, ես ալ մերի ընդ մերի պարտաւորուած եմ իմ ձրի ընդ գիմախօսիս հետ, Ա՛ռաձգմատեան վարուելու և խօսելու։

Կ'երեւի թէ հեղինակը (Վահան Վ. Տէրմինասեան) խորհուրդեան մը զոհ գացած լինելու է։

Զգիտենք թէ այդ տեսակ սարսափելի և բոլորիկ հրատարակութիւնը, Ազգին ինչ չահ կայ։

«Շարգիլէ»ի մէջ տարաբաղդեալ յանաչ բերուած պարբերութիւններն՝ չպիտի կրնամ տմենքրն ալ մի առ մի յանսչ բերել, այլ մէկ քանի յարուցած առարկութիւններն ցրելով, ինքնին պատասխանած պիտի լինիմ նաեւ ամբողջին։

Ցեռնենք, ինչ էր մեր գրածը։ և ինչ է ներկայանալն բանգաուչանքն։

Մեք գրեցինք թէ՝

«Ս. Յակոբեանն ուրին երկրորդ օրն՝ ինչպէս տարբերութիւն է յերուսաղէմ ուխտաւորաց հաւաք ի հանգէս գնել Ս. Յակոբայ մանքին մէջ պանուած Յուլիան Սալահէտտինէ և Հայրէմի Մուհամմէտ և Նորա յաղորդաց՝ Լիպու Գէքիրէ, Լամէրէ, Օսմանէ, Ալիլէ տրուած և մագապաքի վերայ գրուած Հայոց նկատմամբ մասնաւորապէս չնորհուած արտօնութիւնները՝ հայերէնի կը թարգմանեն և հայատառ Աղաբերէն հնչուելիքը կընդօրինակէ երիտանկիչյատակ Ս. Եւայի պատարիրքին տառաթարգմանութեամբ՝ ի փոխարէն ծանուցեալ մեանց և տգնուելիանց, անուշկ մը՝ յերուսաղէմ ապուած գրքոյկ, որկրդիկ մը մշկանատ առատ, օրհնութեան կանգակ, և Նորին Ամենապատուութեան մեծագիր կենդանագիրն ստացած է Հայր Թիւնտրեան, հանդերձ մաքատատան և ճանապարհի անցագրովը։

Այս երեք։

Վերջին պարբերութիւնը՝ տարաբղաչաչ և մասնաւորապէս յիշեալ Երդնկացի քարտնմուտ թիւնտրեան քահանայէն լուած, քատուգած և ինամաք նիրած եմ անձնական օրագրութեանս մէջ։

Այս չորս։

Վերջի գրուած Հայոց նկատմամբ մասնաւորապէս չնորհուած արտօնութիւնն ուրեմն ինչ է։ . . .

Հանգամանքնոյ կրսէ թէ՝ «Երուսաղէմի մէջ Զատիկի երկրորդ օրն այնպիսի բան մը չենք տեսած, հոն (երեք տարի) մնալանելու թիւն ընելով հանդերձ»։

Միտրանի մը՝ Զատիկի երկրորդ օրն այնպիսի բան մը չտեսած լինելնէն՝ «հեռեւեր» թէ «այդպիսի բան մը չկեցած լինի»։

Այս մեկ։

Իրաւ է, երեք չէ՝, 13 տարիներ ալ մեր կրեսիկան միաբանութիւն ընելու լիներ, գոյութեամբ տեղդիսի բան մը չպիտի կրնար տեսանել։ քանի որ ուրիշ բաներ ալ տեսած չէրլլալը՝ նոր իսկ նոյն առաւ «Շարգիլէ»ով երուսաղեմայ մասնաց հոմանց պատրաստուած կանոնագրութեան նկատմամբ ցանցաւակի գիտակութիւններէն կը հակցուէր։

Այս երկուք։

1867ին՝ Արեւելեան լեզուաց բազմաժանաքի գառաստ՝ Թիւեաքեան գաւառա պատաւերին (այժմ՝ Նորընծայ Ս. Գրիգորեան քահանայ) յերուսաղէմ կ'երթայ իւր մօրը հետ, և անդ Յուլիան Սալահէտտինէ և հայրէմի Մուհամմէտ և Նորա յաղորդաց՝ Լիպու Գէքիրէ, Լամէրէ, Օսմանէ, Ալիլէ տրուած և մագապաքի վերայ գրուած Հայոց նկատմամբ մասնաւորապէս չնորհուած արտօնութիւնները՝ հայերէնի կը թարգմանեն և հայատառ Աղաբերէն հնչուելիքը կընդօրինակէ երիտանկիչյատակ Ս. Եւայի պատարիրքին տառաթարգմանութեամբ՝ ի փոխարէն ծանուցեալ մեանց և տգնուելիանց, անուշկ մը՝ յերուսաղէմ ապուած գրքոյկ, որկրդիկ մը մշկանատ առատ, օրհնութեան կանգակ, և Նորին Ամենապատուութեան մեծագիր կենդանագիրն ստացած է Հայր Թիւնտրեան, հանդերձ մաքատատան և ճանապարհի անցագրովը։

Այս երեք։

Վերջին պարբերութիւնը՝ տարաբղաչաչ և մասնաւորապէս յիշեալ Երդնկացի քարտնմուտ թիւնտրեան քահանայէն լուած, քատուգած և ինամաք նիրած եմ անձնական օրագրութեանս մէջ։

Այս չորս։

Եթէ վերն ցուցակագրած հրատարակութիւնքս՝ իրաք գոյութիւն չունենային, երուսաղէմայ Պատրիարքն, որ այսօր հանձնգամանքն Կ. Պոլսոյ Պատրիարքարանի Ազգ. առն ալ գահական է, մինչեւ ցարդ կը յաղաղէր՝ ուղղիսի անգամ կարծելցեալ հրատարակաց հրատարակութեան նկատմամբ՝ պաշտօնական հերքում կամ գեկուցում ուղղ. «Հայրենիք» լրագրոյն։

Այս հինգ։

Եւ Հայրենիքի խմբագիրն մեծ. Մկրտիչ էֆ. Մէլիքեան, որ Ամենայն Սարաթիւն Պատրիարքին քով գրեցիք ամեն որ ապաս նեցուցուն, և երուսաղէմատաքը հետ ընդ միւս յարաբերութեան մէջ է։ մինչեւ ցարդ նեմ այդպիսի ապդարարութիւն մը ընդուներ, չեմ կարծեր որ՝ 2187 թուով հրատարակեալ յօդուածն՝ երկրորդ անգամ 2190 թուով, ապրիլեն երեք որ վերջը՝ նորէն տարաբերութեան ասոյ «պարտաւորուէր», և այն՝ ի ԽՆԴՐՈՅ ԲԱԶՄԱՅԻՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂԱՑ։ ինչպէս որ զեկուցած էր յօդուածն երկրորդ ապագրութեան ակիդրը։

Այս վեց։ (1)

Դը թուարիկ տակաւին «Շարգիլէ»ի յօդուածագիրն։

«Մենք Մուհամմէտ Դամանկոս գացած չէ։ որպէս զի բան խնդրանաց տեղական Հայոց Տէրման տուած։»

Ցոյց տուէ՛ք, տ՛ր գրած եմ ես՝ թէ Մենք Մուհամմէտ Դամանկոս գացած է։ և թէ՝ բան խնդրանաց տեղական Հայոց Տէրման տուած։

Էր այսպէս անիրաւաբար կը խեղաթիւրէք։

(1) Մեր ստուգեցինք որ խնդրոյ ներկայ նիւթ ուխտագրոյն օրինակները գոյութիւն ունին և կը գտնուին Ս. Երուսաղէմ, Զմիւռնիոյ և այլ մի քանի բարաց մէջ որոց մի օրինակը ունենալ իսկ տեսած ենք Երուսաղէմատան մէջ։ Բարերարի տեղակ Հայ ազգի մը կը թարգմաներ գոյն։ Սակայն ուխտագրոյն Զատիկի երկրորդ որը Ս. Երուսաղէմի մէջ ի տեսս ժամանակի գրուելու կրնար գոյութիւն չունի։ Յ. Ե.

Եթէ Հայրենիքի 2187—2190 թիւերով կրկնակի հրատարակեալ յօդուածներս համար կանոնարկուի, ես այդպէս բան բան ալեւ կարդացել նորին, ուր պիտի տեսնէք մեր ինչ գրած եմ։

«ԱՆՆԵՂԻՍԵՑԻ ԴԻՏԵՄԻՐ թէ ժամանակին՝ ի Դամասկոս և այլ տեղիք վանականութիւնն ընդդէմ Հայոց խնդրանաց, ընդ որս մասնաւորապէս կը յիշատակուի Զիթեան անունով Դամասկոսեան Հայ վանականի մը բարեխօսութիւնը։

Ինչպէս կը տեսնուի, «Դամասկոս գոյութեան, կամ՝ ըստ մեր ճշգրիտ բացատրութեան, ի Դամասկոս և այլ տեղիք հանապարհորդող ոչ թէ Մենք Մուհամմէտ է—բան խեղաթիւրման յօդուածագրիչ այլ Հայ վանականներն։

Եւ գարձեալ, այդ երթեւեկ վանականներն՝ ոչ թէ — ըստ խեղաթիւրեալ յօդուածագրին — տեղական Հայերն էին, այլ հեռաւոր երկիրներէ տեղափոխուած Հայ գաղթականի վանականներ, իրաց տեսեալ մեր Ազիքան վանքին։ տեսեն, որ իրենք Դամասկոսեանակիցներ լինելի վանկագրին ուխտաւորներուն մեր մէջ, անձամբ տեսին ստուգած եմ, Ս. Երուսաղեմայ Պատրիարքական կ. Գալոյ փոխանորդ՝ Գեր. Սիմէոն Սրբազանէն, ինչպէս նաեւ վերոյիշեալ տեսանելական տեղեկութիւններէն մեկ քանին։

Թանկագին Ուխտագիրներէն մեկուն օրինակն ալ ի Կեսարիա դանուելի՝ պատուաւոր տեղացի ազգայիններէ լսած, և արժանահաւատ Գրչագնեան Մեծ. Դէպքագէ Էֆենտիէն ալ առ այն ոչ նուազ օգտուած եմ։

Ի Յամսիթիա Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ գանձարանին մէջ պահուած Ուխտագրին ստուգութիւնը ցոյց տած եմ ակնառաւորներէն Պատարագտարեան Դրան թարգմանութեան գիւտին անգամ՝ Մեծ. Նազիրեան Մեսրոպ էֆենտիէն։

Հակառակ յօդուածագրին կը բացագանչէ.

«Մենք մեծ բարդ, և ինչո՞ւ ազգն այդ Ջերմանութիւնը բնագրին ու թարգմանութիւնը չհրատարակեն, և Ամ. ուրեմն թիւնն այդպիսի նուիրական յիշատակի մը

ԱՌԱՔԵԼԻ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ 2187—2190 ԹԻՒԵՐՈՎ ԿՐԿՆԱԿԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԵԱԼ ՅՕԳՈՒԱԾԻՆ ՀԱՄԱՐ ԿԱՆՈՆԱՐԿԻ, ԵՒ ՍԻՐԱԿԱՆ ԳՐԱԾ ԵՂԵՐ ԿՐԿՆԱԿԻՆ ԵՆՔԸ, ՈՐ ՊԻՏԻ ՏԵՍՆԷՔ ԱՆՈՒՆՈՎ ԴՐԱՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԻՒՏԻՆ ԱՆԳԱՄ՝ ՄԵԾ. ՆԱԶԻՐԵԱՆ ՄԵՍՐՈՊ ԷՖԵՆԴԻԷՆ։

անունն ինչպէս ցաւդ լսած չլիներ։ Բայց մենք առաջապէս գիտենք թէ ընագիր չկայ։ Բնագիրը կայ ասելը՝ ասուիւնն է։»

Ս. Երուսաղէմայ Աթոռոյն միաբանութեան ընդդէմ։ Ժողովոյ Ազանդաւորաց՝ Գերս. Ազատասաւորը Եպիսկոպոսն. գրիչէ շարունակ այդ հրապարակներուն ընթերցմամբը կարդաց՝ իբրեւ մանրամասն. Ներկուս Արարչեան լեզուին, և այդ Ալեքսանդրիներուն Հայերէնի վերածած լինելուն իրագէտ եղած եմ ի մասոյ, որ ոչիսի գիտեղէ Նորին գիրապատասխանիքը՝ մեծ խնամոք սարքեալներ ի վեր պատրաստած ազգային մեծամասաւոր պատուիրանի մէջ։

Նոյնպէս ոչ կը հաւատայ թէ - բաց ի յոգուածագրէն - Օսմ. սէրտարութիւնն՝ այդպիսի նուիրական յիշատակի անունն ցաւդ լսած չլլ։

Այդ հրապարակաց կիրառութիւնամբն չէ՝ որ այսոր մեծագոր ստար սերտութիւններէ պաշտպանեալ Ցուցաց և Լուսինաց հաճոյատաւոր ոչ և իրաւունքներ կը վայելէ Օսմանեան հպատակ Հայն՝ յերուսաղէմ Ս. սեղեաց մէջ։

Թո՛ղ լցնենայ «Շարգիչէ» յոգուածագրին՝ թէ Մեծին Մուհամմէդ առանձնայնուհանց հրապարակներ՝ մէայն Հայերն ունեն։ Լա՛ հրբէք այդպիսի բան մը ըսած չեմ։ և չեմ՝ ալ կրնար մոքէս իսկ անցնել։

Իմ յոգուածովս, միայն մեր Ազգին վերաբերեալներն չեղուած էի։

Գիտեմ որ Նոյնօրինակ ուսուցագիրներ, Մեծ Խալիֆայէ՝ Ցուցաց ալ չնորհած են։

Եւ ես քանի կը յիշեմ Հերլեն ազգին նուիրուած այդ հրապարակներէն միայն Հայերէն թարգմանութիւնը, որ ժամանակին կարդացած են անչուշտ ինձ նման շատ հետաքրքիրներ, Հայաստան լրագրոյն մէջ։ Եւ Նոյնին թարգմանութիւնը, ժամանակակից օտար մամլոյն մէջ պարծառ արձագանգ գտաւ։

Ուրեմն Մեծին Մուհամմէտի հրապարակաց ամփոփումը՝ Պարթիմ անունով մին՝ առանձին հատորով հրատարակած ունի։

Կարդացէ՛ք և հետազոտեցէ՛ք զայն։

Իսկ ի Գրուսա գտնուած թանկագին ուսուցագրին թարգմանութիւնը՝ ներկայեալ Ձեզ կը յղեմ այսոր ի հրատարակութիւն, յետ աւարտման եղծագրոյս։

Գրուսայի մէջ գտնուած օրինակն՝ այս տարի ինձ հետ տեսնելու հետաքրքրութիւնը ունեցան նաեւ Գայ. Ժողովոյ գերազանցագոյն՝ Վսեմ. Նորատունկեան Գաբրիել Էֆէնտին. և ազգային տաղանդաւոր փաստաբան՝ Մեծ. Դաւրեան Ալեքսի Էֆէնտին, և այլ բազմատարեան գրագէտ և բանիմաց Օսմանեան պաշտօնատարներ, որք զգալուութեամբ ձեռնդիրին կանէին զայն։ և յարգանաց հրապարակաց համբուրելու երկիւղածութեամբ կ՚ընթեռնուին և կ՚զբաղանցանային։

Զատանոր հրապարակաց պարտը կը գնեմ Գրուսայի Ազանդարգարանին վերայ, և յանձն պատուութեան և արգարութեան, կը խնդրեմ խնամարհարար, որ ընդունի ի լոյս ընծայելու յնորհք ընէ Ալեքսանդրին պարտերէն որինակին։ ի հնձուկս ինձանոց դրեալակաց։

Իսկ Մուրիան Թարգմանիչ կոգմանէ Ազգիմամարդ և Մշոյ Ս. Թովմասեանու վանուց (և ոչ թէ Մշոյ վանքերուն, ինչպէս խեղաթիւրուած է գլխամասի) արուսած արտաքնագրերն ալ փորձուած է ստեր. բայց Անոր երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց վանքի՝ Հայոց սեփականութիւնն լինելուն համար տրուած հրովարտակն՝ ԱՄԵՆԱՍՏՈՑ լինելն՝ հրաշեր ի խոստովանուածն։

Բայց ինչու չյիշեր զեմ այն հրովարտակն ալ, որու համար գրուած է ի պատուիրանն։

«Հայոց վանքն ունի, կնքեալ Ահմամէտ՝ այն է հրամանագիր մեծի Ամիրապետին Հաղարացոց, Խամերի խալիֆայի, որ յատնուլ իւր ընդունակաց մ. տուեալ էր հրովարտակու իւրով զվանքն Ս. Յակոբայ, Հայոց ազգին, եկան և դիւանագիր հրովարտակ Իսմայէլ Սուլթան Մէլիք արքային, որ ի հնգետասաներորդ գարու և հինգերորդ տարի Յակոբ ամսոյ նոցա՝ եկեալ և առեալ զերուսա. զեմ և կոչեալ առաջի իւր զՍուգիրիս Պարիարքն Հայոց։ և զՊիսպիս Պարիարքն Ցուցաց, և ընթերցեալ զհրամանագիրս ԷՍՄԷՐԻ խալիֆային մեծի. և ինքն իսկ ձեռամբ իւրովք գրեալ և ընդունելով էր Հայոց զՍ. Յակոբ վանքն երուսաղէմի։

Եւ ի գրին յարիմիկ մանրամասնաբար որոշեալ էր զուխտաւորեալի Հայոց և Ցուցաց. զսահմանս և զպատնեալս և զայնս, ընդ որս համաձայնաբար մուտ և ել է երկուց ազգաց, Հայոց և Ցուցաց։

Դանդ Ազգիմամարդ և Մշոյ Ս. Թովմասեանու վանուց ծանուցեալ արտաքնագրութեանց։

Ազգիմամարդ վանքին համար եղածն նոյն իսկ խաչատուր կաթողիկոսն քանիցս լսելի զաս, հանրամանօք ուղեգիր և ազգային բանաւէր։ Միրզախանեան Մանուէլ էֆէնտիին ալ տեղեկացած եմ։

Իսկ Մշոյ Ս. Թովմասեանու վանքինը՝ ինձ հետ նաեւ գրամատեան Մարգարեան վարդապետ էֆէնտին, իմ 1882ի գարնան ի Հայաստան ճանապարհորդութեանս ժամանակ անբաժանելի ուղեկիցս ալ լսեց, երբ վանքին վանահայրն, Գրիգոր Գեր. Մկրտիչ վարդապետն պատմեց, ի ներկայութեան միաբան վարդապետաց։ և մեզ ուղեկից եղողներէն, յաւէտ ազգասէր Գեր. Տ. Մարգարեանց Եպիսկոպոսի. և Մանասեան Շահապազեան Գեր. Յակոբոս վարդապետի։

Ակնկիր ասաս. Ս. Թովմասեանու վանուց ստուգագրին օրինակն —եմ՝ յիշատութիւնս ոչ չարաբերս— բան ասական ասորիներ առաջ՝ Մանդալիի մէջ հրատարակուած է։

Այս խնդրոյն վերայ չեմք ուզեր ասել ուեւի խօսիլ. ասա. այսմամ կարդ կը կատարեմ։ եթէ հարկ գրուի մեր վերայ, գուցէ խօսինք։

Ա. Ֆ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ԹԱՌՆ ԼԱՒԵՐԵՐ

Երեկ գրած էինք թէ Գ. Զանգոֆ Մաքսիմաֆա - փաշա հասած է։

Ցաւանալ կը դրէ թէ Գ. Զանգոֆ Սոֆիայի կուսակալութենէն խնդրած էր որ Գալ կարգ ապայ մը ուղեկից ասորի իրեն։ բան որում կարարանեալ մէջ իրեն տ՚ձիր գէմ ինչնամական ցոյցերէ կը վախնար։

Գուլիար խնամակալութիւնը Գ. Զանգոֆի խնդիրը ընդուներ է։ տակաւ Փիլիպէի կարարանը մոգուիգեան խուռն բազմութիւն մը հաւաքելով. Գ. Զանգոֆի կառավարով հասնելու ատեն քարկոծեր է սուլել և «մեռցի մատնիչ» ազգագիրեր է։ Ուսիկանութիւնը հարկ. յաջողեր է մոգուիսրդը ցրուել, որ Գ. Զանգոֆի գտնուած վանքին վայ տիպմ նետեր է։

—Արդէն գրած էինք թէ Ռուսիա Գուլիարական տագնապին լուծման համար 5 առաջարկութիւն բրած է, որք հետեւեալ կերպով կ՚ամփոփին։

1. Հրամարում խնամակալութեան։

2. Ընտրութիւն Նորոգ Սոպրանիէի որ գՊուլիարիա մէայն ներկայացնէ։

3. Ազգի Գուլիարնախարարութիւն անմոխոխ պահելի մինչև ցգումարում Սոպրանիէի։ պարմանու որ Զանգոֆեան կուսակցութենէն երկու անձ նախարարութեան մէջ ընգումուին։

4. Մինիստրիի իշխանին ընտրութիւնը ի գան Գուլիարիոյ. մնաւայն առաջարկութեամբ բոլոր սերութեանց։ նիթէ Եւրոպական սերութիւնը չը համաձայնին այն ընտրելուն՝ Սոպրանիէի առաջարկու համար Ռուսիան կը հաւանի որ ժամ որ լիշեալ մէկէրկ գանքը առաջարկուի։

5. Փիլիպէի գաւառական ժողովոյ գումարումը։ Ընտրելեանը Ռումելիի անկախ խնդիրները կարգադրելու համար։

—Սոֆիայէն առնուած տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ սոյն քաղաքին մէջ մահմեդութիւն կը սիրէ, գման դի Գուլիարական սահմանագրոյ. Ռէնիկի և Բիլիսայի մէջ Ռուսական հանդէն վրայ Գուլիար կառավարներու գունդ. մը կազմուած է։ Նոյն գնդին դիմաւորը են Գէնարէֆ և Կրուէֆ հին սպայները որք իբրեւ գաւակցիկ ձերբակալուած տական Քոլոպաս զորավարին ստիպեալ Ռուսիա ապատանած էին։

—Կարգիմ տր Քօլոնը Սոֆիայէն ստացած մասնաւոր հեռագրի մը համաձայն կը ծանուցանի թէ կատարան էֆէնտիին պիտի յաջողուի Խանիր փաշա իբրեւ կառավարական քարտիզ ի Սոֆիա։

—Գուլիար կառավարութիւնը Շուտակարթի մէջ արձակեալ գիւղական չքաղաքացիներ կոչել տուեր է որք Գուլիարական բանակին պիտի բաժանուին ի յիշատակ Սերգիոյ հետ մղուած պատերազմին։

Նոյն չքաղաքացիներուն մէկ կողմը Ջ ձեռք նկարուած է որք 3 պատ-կ կը կրեն։ որոց չորրորդը գրուած է «Ազգաց՝ դր առաջին իշխան Գուլիարիոյ» Միւս կողմէ կը տեսնուին Գուլիարական զէնքերը (պատկերը ուսիս մը) հետեւեալ վերագրութեամբ։

«Ազ իւր քաջարի որդիս — Հայրենեաց երախտագէտ 1883»։

Շքաղաքացին չորրորդ գաղիներով մը գրուած է մասամբ էնով մը մնացեալ որուն վրայ քանգաղուած են այն ճակատամարտներու անունները յորս Գուլիարը յաղթեցին Սերգիացւոց։

—Ցարտքիրդի կապէրը Ս. Փեդերսպուրգէն նամակ մը ընդունած է որ կը ծանուցանէ թէ Զարը Իսուսական բանակի բոլոր սպայներուն հրամայած է որ իրենց ունեցած Գուլիարական պատուանշանները Սոֆիայի կառավարութեան վերադարձնեն։

—Սոֆիայէն Մանիֆէստոյի կը գրեն թէ քաղաքային խնամակալը Գ. Մատանգուլոֆ և Զիվկոֆ, ինչպէս նաեւ նախարարութեան անդամը, բացի պատերազմական գործոց պաշտօնեայ Նիգոլայիէվ գնդապետէն, կը պարտաւորուին հրաժարական տալու։ Արդէն Գ. Զիվկոֆ ընտանեկան պատճառներու պատրուակով Թրնովա քաղաքի խնամակալութեան համարեր է։ կը կարծուի թէ Գ. Մատանգուլոֆ և Բատանգիսվոֆ ընդհանուր անոր օրինակին պիտի հետեւին։

—Փիլիպէի Ազատորական ընդհանուր հիւպատոս Գ. Բիսնպաձի պաշտօնակ եղեր է և Ռուսիա պիտի ուղեւորի։ Նոյն պաշտօնակատարութեան պատճառը Գ. Բիսնպաձէի՝ խնամակալութեան անդամ Գ. Մաթգուլոֆի ըրած չարաշանց պատճառն է եղեր, որուն համար իր կառավարութեան յանդիմանութեան արժանացեր է։

—Մանիֆէստ կըսէ թէ Գ. Վլուդանիի և կայսերական կառավարութեան մէջ պատ բանակցութիւնք ընդհատուեր են։ խնամակալութեան սոյն պատասխանին առաջարկութիւնը մերժուեր են։

Ս. Դուսար իրաց դիմանկին վերայ նոր նոր գաղափար մը տարածուեր և բան այնմ հարկ եղած

մինչեւ գերեզմանը գերեզմանի հասարակ Գ. Զանգոֆի գերեզմանի կողմանէ։

—Սոֆիայէն յայտնվար 6 թուականի բաղաքած և վիճենալի լրագրաց մէջ հրատարակեալ կէս պատմութեան հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Գուլգարիոյ խնամակալութիւնը տեղեկացեր է որ օգոստոս 2ին պատահան հարուածին մասնակցող Գուլգար ազգայնները արդ Ռուսաստան կը գրուեն։ Գուլգարէն վերադարձած են և հրատարակեր կը պատրաստեն ի Գուլգարիա արշաւելու համար։ կրուսի թէ նախնի ելեալ ազգայնի թիւ մը ինքնակոչ ազատ անուն տան մը գլուխ կանգնած է։

—Ըստ ու Լ'Օրիանի Սոֆիոյի թղթակիցը կը գրէ թէ Գուլգար պատգամաւորութիւնը Աչքաստանը արքունիքէն իրենին ուսումներ է Ռուսիոյ հետ։ մասնակցի և Ռուսիոյ մէջ ծագած վիճեալ մասին, որպէս զի կարենայ Գուլգարական գանը վերամարտել։ Աչքաստանը իրենը յայտարարեր է թէ Ռուսիոյ առաջարկութիւնները չէ կարող ընդունիլ։

—Թէեւ Աղրանիոյ սահմանագրութիւնը գրգռութիւնք ծագած ըլլալու գրոյցներ տարածուած են։ սակայն այս գրոյցները հաւանականութենէ հեռի են։

—Աբր Լ. Տ. Ուոլֆի մայրաքաղաքին Անգլիական դեսպան կարգուելու վերաբերեալ լուրը սուտ չէ։

Աբր Լ. Տ. Ուոլֆիոյ Գանիրէի մէջ ունեցած մասնաւոր քաղաքագիր Գ. Քարթրայտ Էրլ Գանիրէէն մեկներ է մայրաքաղաքս ուղեւորելու համար։

—Նոր տարեկ առթիւ Ռուսիոյ զեսպանատան մասին մէջ գտնուած ազգայիներ մասնակցեցան նախընթաց օր, որոց ներկայ էին դեսպանը, դեսպանուհին, դեսպանատան և հիւպատոսարանի բոլոր պաշտօնեայք, Գարատաղի և Սերգիոյ ներկայացուցիչք և բաղմաթիւ Գուլգարք։

Ցնծութեան երեկոյեայ դեսպանը փառաւոր ընդունելութիւն մ'ըրաւ անոնց։

—Մանրիկեր կ'ըսէ թէ ոստրատոմութիւնը Երզնկայի բանակին ընդհանուր հրամանատար Հիսայէթ փաշան հեռագրաւ մայրաքաղաքս կանչած է։

— Նշանակեց նախարար Վոնեմ Ռակոր փաշայի և Ռաման փաշայի միջեւ բանակցութիւնը կը լինին նոր փոխատութիւն մը կիրելու համար։

—Ի նպաստ Արարատեանի հրդեհեալոց և երկրաշարժի տարեալոց 300 ոսկի հանգանակուեր է մինչեւ ցայսր։

—Թարիզ հրսկ թէ հանգանակ լուսարարի լրագրաց հրատարակութենանց, Թուրգիոյ և Անգլիոյ յարաբերութիւնը մեկ բարեկամական վիճակի մէջ են։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

Շաբաթի Գարտնիսարի հրդեհեալոց ի նպաստ հանգանակութիւն սկսած է կատարուիլ մայրաքաղաքիս մէջ նախաձեռնութեամբ Ազգ. վարչութենէ կարգեալ յանձնախմբի մը, որուն նախագահութիւնն ստանձնած է Ամեն. Թորիմեան Արքեպս.

Հանգանակութիւնը 100 ոսկիի հասած է ցայսր։

—

Ամեն. Ս. Գասարիարը Հայրը հինգշաբթի առաւօտ նոր Տարւոյ սաղմոս չերմ բարեմաղթութիւններ ընտ. Մայր եկեղեցւոյ մէջ Վեհ. Սուլթանին կենաց երկարութեան համար։

—

Գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ Ազգ. վարչութիւնը Ս. Ծնունդեան տօնին առթիւ փոխատութիւն ընելու հարկ չէ տեսեր։ Ըստ որում եկեղ. մասուրեր Գասրիարքարանի պաշտօնեից ամսականները կանոնաւորապէս վճարելէ զատ հին պարտուց ի հարկաւ 800 ոսկոյ գումար մը վճարած է մէկ տարւոյ միջոցի մէջ։

—

Դեր. Ներսէս վարդապետ Աւետեան ի դիտաց Ամեն. Ս. Գասրիարք հոր ներկայ դանուելուցս հինգշաբթի առաւօտ Ռուսիոյ գեսպանատան մատրան մէջ նոր տարւոյ սաղմոս կատարուած գոհաբանական աղօթքից։

—

Աղթամարայ Տ. Խաչատուր Ս. կաթողիկոսը նոր տարւոյ առթիւ յնորհաւորական հեռագիր մ'ուղղեր է առ Ամեն. Ս. Գասրիարք հայրն։

—

Եաղմուրի արհեստաւորք ի նպաստ Ալսանգեկի հրդեհեալոց 60 ռուպիա հաւաքեր և Ազգ. Գասրիարքարան յանձներ են երբեկ։

ՇԱՀԱՒՈՐ ԱԶԴ

—o—

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԲՈՍՓԻԼԻՍԻ ԵՐԿԱՔՈՒՂԻՆ

Ցոյն վիճակահանութեան 102երրորդը, որուն քաշուի այս անգամ յանուիկոյ 1837 լուս Եւր. փնար. 1ին, այսինքն յունիս. 20ին։

Այս անգամ առաջին պարգեւն է 300.000 և երկրորդը 25.000 ֆրանք։ Ասոնցմէ զատ 48 այլ և այլ թիւեր եւս մեծ պարգեւներ՝ իսկ Ամենայնայ 450 թիւերը 400ական ֆր. պիտի չտրին։

Շահողիք գումարին ամբողջն ըստ ստանալու իրաւունք ունեցող բաղամանի գլխին է 7 կ., կէսին տասնեալ իրաւունք ունեցողինը 3 և մէկ քառորդինը 3 գանեկան։

ՄԱՐԴԻՐ Տ. ԳԱՌԼԱՅԻՍԿԵԱՆ
Ղալատիա, Կամարդի գրասենեակ թիւ 33։

ՎԱՐԴ ԵՒ ՇՈՒՇԱՆ

(Բանաստեղծութիւն)

Բարեբարոյն և մարդի կարգի ուսանող կազանցի տարիք իրը նշան արուեցեր խիստ յարգաբարոյն է և միանգամայն կրնայ իրեն դասագիրք գործածուիլ։ Գինն է 5 գրնեն։ Շատ գնողներու զեղչագոյն գնով կը տրուի։

Կեդրոնատեղին է Զ. Թոսունեան գրատունն, մեծ մ-ցի կարգ թ. 18-կը գտնուի նաեւ բոլոր գրավաճառաց քով։

ԱՄԻՐ ՊՈՒՐԼԻՆԵԱՆ ԻՐԱՒԱԳԻՏ ՓԱՍՏԱՊԱՆ

Փարիզու իրաւագիտութեան վարժարանին մէջ իւր ուսման բնիկացքն աւարտելէ յետոյ վկայական ստանալով մայրաքաղաքս եկած է։ իւր գրասենեակն է առաջիկ գտնեմ դարու Շէլիս-իսյամ խան թիւ. 13։

Դատական վարչութիւնեան և այլ և այլ անհատակ պարտականաց խորհրդակցութիւնեան համար իրեն գիմողները գոհ պիտի լինին։

ԳԻՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

ՆԷՅԻՐ ԿԱՂԱՆԻՆ

Գիտական Շ. ժամ. մասնաւոր, պատկերապարդ օգ տարատ հանգիսի 86ի տարեկանն կր. յանձնարարեալ մեր ազգիս բնիկներուն գոյ իրը յարմարագոյն նուէր առդիտակաւ։

Կարգեալ կը վաճառի Գարեգին Գասրի Ֆր-վաճառաց և Ն. Գերապէրեանի տարանն ի գին 30 զուրուշ։

Հիմա պէտք ենք թիլ մը ետ գառնալ և քանի մը խօսքով բացատրել ընթերցողին թէ ինչ եղան այն անձինքն, զորս մատնութեան մէջ թողուցինք։ Անաթօրին՝ Ուերսակ գրասենեակին գրած նամակին նամքը՝ գուրքը գրասենեակն և իրենց մարդիկ որդինը Գերմանիա գացեր էին։ Գուրքը գիտ և մանգամայն անհոգ կեանքը չկրնայ փարկուն վրայ յուսաց հատ մեռած էր։ մարդիքը Գոնոէի բանակին մէջ արիաբար խօսելով ապ ունուած էր։ իսկ գրասենեակն ինչն գեռի ափերը՝ պարկեշտ բնակարան մը բաշուելով իւր ամուսնոյն և որդւոց տխուր բացգին վրայ արտասուք կը թափէր՝ փան զի Անթոլի նամակին ի վեր գրասենեակն Միւզանի մահուան վրայ կասկած ունէր։

Արքայ Տօվնէ՝ թէ և տարագիր՝ սակայն միշտ իր կրածին հաւատարիմ գանուելով Բրիտանիա ապաստանած էր, և այն ատեն մէջ կը ընակէր ուր քիչ մ'առաջ ժարտ մատ. ուր գտնեք այս բարի կրօնաւորը, որուն գիտարանութիւնը և հայրական գորովանքը գինքը նուիրական պաշտամունքի տարակայ մ'ըրեր էին շրջակայ բոլոր գիւղացիներու համար։

Ժարտ անցած գարձած դէպքերու պատմութիւնը ընելէն ետքը՝ բարեպաշտ հայր Տօվնէն աշխուժիկնամուտ ելաւ և ագարակապետին ողնութեամբ Միւզանին քովը գնաց, զոր իւր անկողնին մէջ նստած գտան աչերը արտասուքներով յերկինն հառած։

—Ողջեակ իմ, ողորմելի մայրիկ, քառ բա-

գան Ռատուծոյ վրայ դրած և բոլոր որտիս։ սուրբ կրօնին ուխտած էր իր արգանդին մէջ կրած պատուղը և յանմեռնեան պատրաստ էր, փան զի կ'զգար նա բնականօրէն որ բաւութեան ժամը խիստ մոտեցած էր։

Շատ օրեր անցան Միւզան առանց իւր ամուսնոյն տեսնելու։ զանազան պարագայներու մէջ սոսկալի գէմքով մարդիկ եկած ու Անթոլիոյը փնտռուած էին։ Անհանգիստ ու իր ծանր վիճակին ցնցեալով առաւ մը Միւզան իրմէ փնտռելու գնաց սէր անձր որուն բարդը կատարելապես իրեն հետ կապուած էր գէթ այնպէս ըլլալ կը կարծէր։

Թերմիտորի 3 էր, փարիզի մէջ ուրախութեան ազգակներ կը հնչէին ամեն ուրեք։ զարանքը գոգրելու փայլեանը մատեցեր էր։ Միւզան խուժանէն մարդերով այնպիսի տեղ մը հասաւ անգիտաբրէն, որուն միջավայրը կը բարձրանար տախտակէ կարմրանարկ երկու ահագին կարիով ծածկուած ոգեղ չենք մը։ տասը դագաթը զարդաւոր հատու գարձիք մը անկուած էր որուն հատագայիներու զորութիւնը ամեն գինը նայողին ալիքերը վար կը խանարհեցնէր։ Շէնքին ծայրը՝ դարձիքին քով մարդ մը բոլորտին անապարներ սիրասով կոչնած մայրարդ-ը կը գիտէր։ Միւզան իր բոլոր կենաց մէջ ա՛յ կաւանմեսրաւ և ո՛չ այ գահնի տեսած էր։ քիչ մը ետքը խուսմ մը հիներու. ասրի ձայն բաւեցաւ, և հրաբարարակի մէկ ծայրէն հեծելազոր զորքերու գունդարակ մը անցաւ գալ կասրի մը հետ բնկերցած՝

ԵԻԱ.

կամ

ՈՒԴԵՏՈՒՅՑ

Իպսան տնուն մեծագործութեան

Դարձեալ նոր էջեր ապի ընտիր և զարմանալի թերթատրութեան երկրորդ անգամ ու հրատարակուեցաւ։ Պեղրանատերն է իր գրասենեակին ի Մանուա փաշա Նարդի Աշտիա խան փոքր յարկ թիւ. 3։ Թերգաղները տեսորի գին է 5 գուռնկան։

ԻՆՔՆԱԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹԻՒՆ

ընդդէմ

Գիրքերան, Գազէթաների, Մեքենագրագրերի և այլ տարբերութեան հիւանդութեանց։

Հեղինակ—Տոքթ. Բանուել Լա Մէնթ

Թարգմանեց ի. Գոգանեան

գին 6 դրչ.

Կեղրոնատեղին է Գոգանեան գրատուն։

Ա ԲԱՔԵՆԻԱ

կամ

ՎԱՐԺՈՒՀԻՆ

Գրած — ՍԱՐՈՒՀԻ ՏԻՒՍԱՌԻ

Գին 15 գուռնկան։

ՎԱՐԻ ԵՐԻՒԼԻ ԱՐԱՆՑ

Թարգմ. Մ. Գ. Մազիան

Նոյն օգտակար հաւաքածոյին Յրդ տետրն եւս հրատարակուեցաւ, որ կը խօսի Մեծն Գնորս Ռուսոց կայսեր վրայ։

ՈՒՍՈՒՄՆ ԲՐԻՏՈՆԱԿԱՆ ՀԱՒԱՏՈՑ

Ըստ վերջագոյն տարբերութեան Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ։

Յարմարեալ

Սահակ Ա. Խատիսեան

Վարդապետաց Ապր. Կրօն. Ժողովոյ։

Կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով ի գին 80 բարայի։ Կեղրոնատեղին է Ց. Դավիթեան գրատունը։

ԻԼԱՆԸ ՄՈՒՇԻՄ

Սուրբեան Գարագաշ տիվարքնեան Օգնչրը ստանցեան Գասմանչրդար գարաշրջանեան թիւ 55 էնդանանէմէ հէր տարբիւ էնդամի թրգիրէ պուլնուորդը կիսի պու քէրդէ Ղարդաշէրդեն հարիւ մարիսա պուլը Յուրքեան սուրբիւրը մանասէրէ ճէրդ ալնուպ թէրդիրի իրէն գէվիր հարուստ պանագ տերիճէալ էհէնի Գիրարիա Գիրարիա գալը։

Իմքարանէմամ Գէլդրա սիրարան հագիրատան Յարգ. Գիրարիան էնի հէր կիս։ 7—8ա գուստ պուր նամաղ գէ եթէ ուզի. Գէրգեան էնի. տարի հէր կիսն պուլանամաք գէ խանարիկնանը մուայնէլ իսէնիրարիուս գէ Պարը կիսնիրի մէնանէն մուհիանինը թէսանի իսէնիրարիր։

ԳԱՍՄԱՒԻՊԻՆ ՀԱԶՈՅ

Ի պէտս ազգային գրոցոց

Յարմարեալ

Ա. Մ. Գարագաշեան

Կեղրոնատեղին է Ց. Դավիթեան գրատունը։ Զագմոց էջրար թիւ 20 և կը գտնուի այլ գրավաճառաց քով ի գին 5 գրուշ։

ԳԱՐՋ ՕՐԱՑՈՅՑ

1887 թուականին Գիրատոսի Անգիտանութիւն

Ս. Գրիգոր Ապր. Հիւանդանոցի

Գին 40 փարա

ԿԵՆԱՑ ԳԱՑԳԱՐԸՆԵՐ

ԳԱՐԻՆՈՑԱԳԻՏՆ

Թերթ առ թերթ կը հրատարակուի ի մեռա Ց. էջ. Գրիգոր Գրիգորեան։ Բաժանորդագրութեան համար պէտք է վճարել 6 երկամ բաղդոց նաև 12 թերթի համար 6 գուռնկան։

Ստորագրութեան ուղարկեն էն

Հայ գրատարաց ընկերութեան տեղատեղեան ի Գալաթա-Սարի փողոց թիւ 32։ Գրագիտան գրատունն ի Զագմոց. Հրատարակչատան Զէյթունի գէմ թիւ 56

Գանէն գարս Հրատարակուած Գազոց և Ցարոր ազգերու բառարան։

ՌՆԱԿԱՆ ԳԱՄՄԱՒԻՊԻՆ

Հատոր Ա.

Կենդանանալն Հիւսուածաբանութիւն

նա

Մարգկանին Կազմ-բաղադրութիւն ու Բնաբանութիւն

Աշխատասիրեալ Ն. Տ-ենտեան

Կեղրոնատեղին է Սրբոյն գրատունն ի Գանէն կարս Հաստատի Հրատ. 54 · գինն է 40 դրչ.

ԴԻՒՑԱԶՈՒՆՔ

ԱԵՒԱՏՈՒԹԵԱՆ

Թարգմանիչ

Գ. Ն. ԴԱՒԱՆԵՑԵԱՆ

Թղթակազմին գինն է 18 դրչ.

Կազմեալին » 18 »

ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ի պէտս Ազգ. վարժարանաց

Աշխատասիրեալ Մինաս Գ. Մազիան

Կը գտնուի բոլոր հայ գրավաճառաց քով. գին 2 գանկան։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԳՈՂԱՆԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ

Զագմոց Հրատարակչատան Յագաղէչիկի գէմ, թիւ 56։

Ցրտանքերէն Գերական, Հանգերձներէն բացատրութեամբ, ի սգեամ ազգային վարժարանաց և ինքնանուէր ուսանողաց։ գին 60 փարա։

Գանկերաց-գրոց պարզ բերման, բարեբարոյական։ գին հատով 10 փարա։ Հարիւրով 5 փարա և հազարով 4 փարա։

Մանկան բժիշկը կամ առանձնագրք ձեռագրաց և ուսանաց, հեղինակ Տոքթոր Բ. Մինէնեան—գին 60 փարա։

Գաւառաներէն ով որ գիրքին երկու գրուագ գիրք գրկէ — գրանով կամ թղթատարական գրագրով — յանկարգ գնատարով անկրկին վճարանց, տարեց որ և է ծախսաց։

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱՆ ՀԱՅԱՐԱՆՑ

Խաղանարդ կրնան տրամադրուիլ միայն յիրեամ գրատան մէջ, ուսիկ մանրատան անգիտութիւնը կրնան ուսանիլ։

Ամսական բաժանորդագրութիւն է 5 դրչ։ Կանխաւ պէտք է վճարել իրեւ տարեկ 20 »

ՎԱՍՐԿԵՆԱԿԱՆ ՏՈՒԱԴԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՅԵՏՈՄԻ

Լաւագոյն բաղեմանի վրայ ամէն լեզուաւ կը պատրաստուի գին 100 հատը 10 գրչ. պէտք ուղեցողները պէտք է դիմեն Գ. Պաղասարեան տպարան, Բակրաձեան խան 13 Կ. Պոլիս։

ՏՆՕՐԷՆ-ԻՄՐԱՏԻՐ

Բ. Ց. ՄԷԼԻՔԵԱՆ

որ լի էր ուժգոյն և ահարկու դէմքերով մարդիկ։

—Բացուեցէ՛ք, բացուեցէ՛ք. գոչեցին չորս կողմէ, ահա մանուկները, չարագործները, ի մահ այդ սարսափելու մարդիկ։

—Նայէ հոն վարը կը տեսնես, քաջ մարդ մը՝ Սիւզանին որ անով բովը կայնած էր. այս պարկիկը որ տրիւնանիրկ թաղկենայով մը երեսը ծածկեր է Իսոդէսբիէրեան անառակ մ՝է, այս ալ կատաղութեան ոգան մեռած չէ. հիմարիա վկայ չատ ազնիկ եղեր է. վհատութենէն ու երիւրէն դէմքը բոլորովին խանգարուեր է — Նայէ՛, ասիկին, յարեց մարդը իւր խօսքը միչա Սիւզանին ուղղելով, ահա ուրիշ մը որ ամենէն աւելի անառակ՝ մ՝է. սա հին ազնուական մը, հին կրօնաւոր մ՝էր. իր հայրը փոստակոյտին վրայ մեռանիլ տուաւ. բայց հիմա ինքն ալ անոր միանալու կերթայ։ չարագո՛ղիր . . . . .

Դժբաղդ Սիւզան սկսաւ այերը վար թեղցուցեր էր այն միջոցին որ կապը իր ազիւէն կանցներ. մարդը ազնուական և կրօնաւոր բառերը արտասանեան միջոցին ցուցամատովը Սիւզանին դիտել տուած էր ա՛յն անձը որս վրայ կը խօսէր. Սիւզան Անթէոլը ճանչնալով նեղացած ինկաւ. նոյնպէս ալ իւր կիները ճանչցան հոգեւոր կրօնաւորին վերջին խօսքերը փչելով տարաւ տարաւ օրով նա իր սենեկրուն վրայ կը դղլար։ Ալ ոչ կանգ դան և ոչ ալ չփնտրեցաւ թէ հոր մը ինքզինքը ընդունելի եղած էր և թէ խղճահարութիւն և յուսահատութիւն պատրաստ էին Անթէոլը իւր որհնաբանական ճգնաժամին մէջ։

Սիւզանը մոռակայ տուն մը փոխադրեցին, և հոն միչտ նուազեալ տակաւին մեռնելու մէջ ծնաւ ազնիկ մը, որ ճիչտ այն պահուն տարեւուն ճառագայթները երբ դժբաղդ տատարը իր հոր կիսոնքը աչխարհէս կը բառնար. . . .

Նախանձոտական գիտնականի մ՝էր անչուշտ, որ կապելին անցած մինչին Սիւզանին բովը կայնոց և անոր նուազեալ տանն տուն մը (որ ծնաւ Սիւզան իր ազգիկը) փոխադրել մարդը ընդհատ գերգաստանի տան հին ծառաներէն մին եղած էր։ Այս մարդը ճանչցաւ բակոյն զմիւսան. յիշեց որ դարձ փաքը հատակի մէջ տեսած էր. հոն ներկայ եղող քանի մ՝անձերու տակ տուաւ որ բժիշկ գտնելու. նրանք և զիրենք նեղացնողները հեռացնելով մանամանին կնոջան բարձին քովը նստաւ.

Քանի ժամի (տպագիր կը կոչուէր Ռիբոսաք գուրանն տան հին ծառան) հանգարեց խնամոց չորհիւ տարարադ Սիւզան տատղացաւ. թէ և դիչ մը խեղագարարութիւն վրան եկած էր բայց հաղիւ կրցաւ բաւական ամիսներէ ետքը ինքզինքը գտնել։

Ժորժ Ռիբոսանիոյ մէջ ազատակ մ՝ուներ. այն ինչ Սիւզան և իր մանկիկը հոն փոխադրուելու կարգադրութիւն ունեցան. Ժորժ գտնանը հոն տարաւ ամառուան մը գտնելով մանկիկը անոր խնամոցյանձնեց։ Ապա իր կնոջը հետ Սիւզանի հարկ եղած բոլոր առարկաներ պատրաստելն ետքը, տնկէ քաշուեցաւ ու գնաց ազատակէն քիչ մը հեռու ունեցած մէկ տանը մէջ ապրեցաւ։